

§ 51 Valfrågor

ANN-BRITT ÅSEBOL:

Ordförande, kyrkomötesledamöter, biskopar och åhörare! Jag talar för utskottet och yrkar därför bifall till Organisationsutskottets betänkande 2013:4. Betänkandet behandlar ett antal motioner, 2013:8, 40, 48, 81, 82 och 99, där valfrågor har kommit upp. Utskottet har noggrant diskuterat detta och många har varit väldigt spännande, men vi föreslår ändå avslag på motionerna 2013: 8, 48, 81, 82 och 99.

Dessa motioner tar upp frågor kring samlingslistor till kyrkofullmäktige, gemensamma valsedlar, fler kryss på valsedlarna, förlängd mandatperiod etcetera. Flera liknande motioner har tidigare behandlats av kyrkomötet och utskottet menar, att vi har ett stabilt valsystem som är grundat på proportionalitet mellan grupper samt också ett system så att väljarna känner igen sig från de borgerliga valen. I ett senare betänkande från Organisationsutskottet ges kyrkostyrelsen i uppdrag just att göra en fördjupad analys av den administrativa situationen efter ett val.

Vad gäller motion 2013:40 kring inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktige föreslår utskottet bifall till motionen och att 38 kap. 16 a § i kyrkordningen ska upphöra att gälla från och med den 1 januari 2014. Inskränkt valbarhet används bara i Härnösands skrift och utskottet delar motionärens uppfattning, att det finns principiella invändningar mot detta – det vill säga att endast den som är folkbokförd inom valkretsen kan väljas till stiftsfullmäktige – och det faktum att det dessutom bara är ett stift som tillämpar den här regeln. Kyrkorättsutskottet har i sitt yttrande inget heller att erinra mot den föreslagna ändringen.

LENNART SACRÉDEUS:

Herr ordförande och kyrkomötesombud! Jag vill ta upp motion 2013:48, som vi har formulerat från Kristdemokrater för en levande kyrka och som gäller kyrkovalet. En väldigt viktig del av det arbete som vi för under valrörelsen handlar om att få ut våra valsedlar till de olika pastoraten. Vi borde ägna mycket mer tid åt själva frågorna och markera kyrkans enhet på det sättet, att vi alla från olika nomineringsgrupper blir uppförda på en gemensam valsedel. I många länder i politiska val men också i kyrkliga visar man samhörigheten och underlättar detta rent praktiskt genom att alla kandidater förs upp på en gemensam valsedel. Då slipper man hamna i det läget, att illvilliga krafter vill gömma valsedlar, stjäla valsedlar eller på annat sätt manipulera med valsedlar.

Varför skulle inte vi i kyrkan kunna markera vår samhörighet som kyrka och som medlemmar i en och samma kyrka genom att alla kandidater finns på en och samma valsedel? Det hindrar inte att väljaren röstar på just den kandidat och den nomineringsgrupp som han eller hon tycker är bäst. Det handlar med andra ord inte om samlingslistor. Det handlar om att nomineringsgrupperna finns kvar och att personvalet finns kvar, men det vi har är en enda gemensam valsedel. Alla socialdemokrater, alla borgerligt alternativare, alla centerpartister, frimodig kyrka, poskare, kristdemokrater för en levande kyrka och allt vad vi är skulle slippa hålla på att hantera att få ut våra valsedlar till än den ena och än den andra pastorsexpeditionen.

Jag tycker inte att huvudargumentet för detta är miljöaspekten, även om den definitivt finns med här i och med att vi skulle få ner antalet valsedlar. I vårt garage i Mora fanns det ett antal tiotusental valsedlar kvar och det finns många andra ombud här på kyrkomötet, som kan berätta om hur det ser ut i garaget eller i ladugården eller var det nu var ni hade alla era valsedlar. Handen på hjärtat, var

finns de nu? Är de slängda eller har ni nu lappar att skriva på för att inköpa olika typer av varor eller minnesanteckningar för evärdlig tid till barn, barnbarn och barnbarnsbarn och kanske någon generation ytterligare längre bort? De räcker till i evigheternas evighet näst intill. Nu överdriver jag, det var okristligt sagt. Vi måste kunna hantera detta på ett annat sätt. Kanske kristdemokrater i Svenska kyrkan i Västerås stift som gjorde ett uselt val – och det kanske vi förtjänade med ett sådant toppnamn som mig – ägnade väldigt mycket tid åt att få ut våra valsedlar och alldeles för lite tid för vad vi vill med denna svenska kyrka och med vårt stift. Jag tycker vi borde kunna inleda en utredning och titta på möjligheterna att föra upp alla våra gemensamma kandidater på en valsedel.

Utifrån detta, kära vänner, älskvärdheten till den egna nomineringsgruppen och kärleken till det egna partiet blir inte mindre för att vi alla står tillsammans på en enda valsedel. Okej, den blir lång, den blir väldigt lång, men sedan husförhörens, katekesens och reformationens tid är läskunnigheten stor i det här landet.

Bifall till motion 2013:48. Tack, herr ordförande.

BERTIL OLSSON:

Ordförande, biskopar, ledamöter, åhörare! Det finns mycket att säga kring valfrågor. Det viktiga bör ju vara att det är våra medlemmar som fullt ut har möjlighet att bestämma vilka som ska besluta i kyrkan. Nu är det i väldigt stor utsträckning så, att det finns grupper där man sätter ihop listorna. Visst påverkar kryssen en hel del enligt nuvarande system också, men som det på många håll nu har varit i de lokala valen med en enda lista är det ju näst intill omöjligt att påverka den ordning som kanske en liten grupp har satt upp på listan. Någon enstaka kan man alltså flytta upp från ersättarplats till ordinarie plats. Fler kryss på listan innebär att det blir större möjlighet för väljarna att avgöra. Likaså om man har flera listor och man har möjlighet i dag att rösta på tre kandidater, så måste vi börja välja nomineringsgrupp och sedan välja personer. I de flesta val skulle jag kunna hitta personer som jag har stort förtroende för på tre olika valsedlar, men jag måste bestämma mig först för nomineringsgruppen och sedan för personen.

Vi måste få ett sätt att diskutera ett förändrat valsystem, men jag yrkar inget speciellt i dag. Tack.

TOMAS JANSSON:

Ordförande, ledamöter! Jag yrkar bifall till utskottets betänkande. Jag vill tacka utskottet för en välvillig behandling av motion 2013:40 om att ta bort möjligheten till inskränkt valbarhet i stiftsfullmäktigevalen. Den nyordning som infördes inför det senaste valet visade sig ha vissa allvarliga svagheter. Genom att vi nu återgår till det som gällde dessförinnan stärker vi demokratin. Vi jämför små och stora nomineringsgruppers möjligheter att göra sig gällande i valen.

Därför yrkar jag bifall till utskottet.

PER LINDBERG:

Ordförande och ledamöter! Det kommer en dag när kyrkans valsystem måste ändras. Vi har upplevt ett val nyligen och det är en oerhört stor byråkrati och mycket stora kostnader. I längden blir det omöjligt att fortsätta på den vägen. Det är ett partivalssystem och det är plagierat på samhällsvalen. Det ständigt återkommande argumentet är att väljarna ska känna igen sig. Det räcker ju inte, de kommer ju inte, det är lågt valdeltagande i ett samhällsperspektiv. Tänk er ett riksdagsval med 15 procent eller mindre av valdeltagare. Vilket ramaskri det

skulle bli. Politiska partier och partiledare skulle stå upp och kräva omfattande åtgärder och ändringar och vi skulle debattera demokratifrågor i samhället vitt och brett.

Här är Svenska kyrkan i dag. Vi har ett partivalssystem som förutsätter ett högt valdeltagande för att ha en demokratisk legitimitet. Det har inte kyrkovalet. Nu har vi alldeles nyss haft en stor demokratiutredning i Svenska kyrkan. Utredningen kom egentligen ingenstans när det gäller just principerna för hur kyrkliga val ska genomföras. Det blev bara små justeringar. Min fråga är hur kyrkliga val ska genomföras nästa decennium, på 2020-talet och framåt. Vi behöver nya samtal om den inomkyrkliga demokratin och formerna för kyrkliga val. Motionärerna i det här betänkandet har intressanta idéer och där blir utmärkta inputs, men det måste tas ett helhetsgrepp och vi måste få till stånd breda samtal. För att få det måste flera komma till insikt om det orimliga i nuvarande system.

Alltså, det kommer en dag när nuvarande valsystem måste ändras och den inomkyrkliga demokratin utformas efter kyrkans behov med församlingen i centrum. Välkomna till de samtalen.

BO HANSON:

Jag vill att utskottets betänkande ska bifallas. Det är väldigt många som klagar på valsystemet. Om vi bortser från val till riksdag, landsting och kommun är valdeltagandet enastående högt. Jag har varit facklig ordförande på min arbetsplats. Man fick truga folk att komma till årsmöten så att inte styrelsen bara omvalde sig själv. I våra sammanhang är detta ett väldigt gott valdeltagande.

I år har det varit bättre än tidigare. Om vi nu i stället övergår till någon annan form, indirekta val, ser det lite bättre ut kanske, men tror ni att folk skulle känna sig mera delaktiga i ett lokalt val? Skulle fler människor rösta? Nej. Kravet på ett nytt valsystem går ut på att det skulle bli ett inneval. De som varje söndag besöker kyrkorna borde ha rösterna och inte andra. Alla de som är med och betalar visar en stor solidaritet med kyrkan. De har valt att vara med. Jag tror det är ungefär som i de fackliga valen att hälsan tiger still. Det är inte alls säkert att det är ett missnöje som ligger bakom ett inte så jättestort valdeltagande. Jag tycker i stället vi ska säga att vårt valdeltagande är jättestort. Varje förändring till indirekta val innebär en minskning av medlemmarnas deltagande.

Bifall till utskottet.

ANN-BRITT ÅSEBOL (REPLIK):

Ordförande, ledamöter! Det var egentligen ingen replik utan mera en sakupplysning. Som jag sa redan tidigare kommer kyrkostyrelsen att i ett senare betänkande här få i uppdrag att se över valadministration och andra frågor som rör val utifrån en analys av 2013 års val. Det kommer i ett senare betänkande under Organisationsutskottet.

Jag kan också som information nämna, att vi i Sveriges riksdag har haft en vallagskommitté. Jag satt själv med i 2011 års vallagskommitté, som har lagt fram ett betänkande som är ute på remiss. Därför är det mycket möjligt att det kommer att bli förändringar och kommer upp förslag även i kyrkomötet kring frågor som har samröre med det. Tack.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 89.